

BUCOVINA ÎN UNIVERSUL TOPONIMIEI CENTRAL-EUROPENE¹

VASILE I. SCHIPOR

Die Bukowina im Raum der zentral-europäischen Toponymik

(Zusammenfassung)*

Die Studie *Die Bukowina im Raum der zentral-europäischen Toponymik* behandelt die erwähnte Problematik aus diakronischer Perspektive zum ersten Mal in unserer Fachliteratur und hat als Schwerpunkt den Raum der ehemaligen Bukowina und der rumänischen Welt. Der Verfasser präsentiert das Toponym mit allen seinen abgeleiteten und zusammengesetzten Formen, die in einem erweiterten geographischen Raum, über die Grenzen des gegenwärtigen Rumäniens hinaus bis in der karpathischen Ukraine, der Slowakei, in Tschechien, Polen und Deutschland zu treffen sind. Indem er die Toponymen als „Zeugen der Geschichte“ versteht, ist der Verfasser davon überzeugt, dass dieser Bereich eine gründlichere Erforschung verdient. Das reiche toponymische Material, das hauptsächlich in den älteren kartographischen Dokumenten enthalten ist, und die Erweiterung der Untersuchung auf Ruthenien, Ost- und Westgalizien und Kleinrussland könnten neue und interessante Begriffe und Informationen in der Zukunft bringen, die dazu beitragen könnten, die historischen Ereignisse besser zu verstehen und zu deuten.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Toponymik, Historiographie, Kanzleidokumente, kartographische Dokumente, Zeugen der Geschichte, abgeleitete und zusammengesetzte Formen, Varianten, urkundliche Erwähnung und Häufigkeit, Bedeutungen.

Termenul Bucovina este menționat, pentru prima dată, într-un document de cancelarie emis în 30 martie 1392, în care are valoare de apelativ. Dăm textul uricului păstrat de la Petru I Mușat, domn al Moldovei în perioada 1375–1391, considerat cel mai vechi document emis în Moldova, integral și nu fragmentar, așa cum a fost folosit de către diferiți cercetători până acum: „Marele singur stăpânitor, din mila lui Dumnezeu Domn, Io Roman voievod stăpânitor al Țării Moldovei, de

¹ Comunicare susținută în cadrul Simpozionului științific internațional „Bucovina. File de istorie”, ediția a XIII-a, secțiunea Istorie modernă și contemporană, organizat de Muzeul Bucovinei, Facultatea de Istorie și Geografie a Universității „Ștefan cel Mare” și Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național Suceava, Suceava, 23–25 noiembrie 2012.

* Traducerea: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXIII**, 1 (46), p. 131–153, Rădăuți–București, 2016

la munte până la mare. Am dat cu fiii mei, Alexandru și Bogdan, slugii noastre, Ionaș Viteazul, pentru credincioasă slujbă, trei sate pe Siret, uricul lui cu tot venitul în veac, și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui cu tot dreptul. Numele satelor Ciordăceuți și Vladimirași și Bucurăuți. Iar hotarul lor: din jos de Măreșăuți, valul care este de-a latul câmpului până la Siret, apoi cealaltă parte a Siretului, la capătul de jos al poienii, o movilă și de acolo drept peste luncă la fântână o movilă și, de acolo, drept la *bucovină*, o movilă și, de acolo, pe marginea *bucovinei* în sus, până la hotarul Șerbescului la tei, o movilă, de acolo către topliță, aici o movilă, și, de acolo, către Siret, movila de mijloc și, de acolo, peste Siret, în sus, până la *bucovina cea mare*, pe unde iese drumul de la Dobrinăuți, la capătul câmpului și, de acolo, pe marginea *bucovinei*, pe deal, la vale, până la val. Acesta îi este tot hotarul locului. Iar la aceasta credința mea și credința fiilor mei, credința jupânului Iuga, credința jupânului Stetco cu frații lui, credința Bratului Netedul, credința lui Stanislav, credința panului Drăguș Viteazul, credința lui Stavrici, credința panului Vlad, a panului Ghidea, a panului Grozea, credința panului Costea, credința lui Oris, credința tuturor boierilor moldoveni. Iar pentru tăria acestuia și pentru pomenire, am poruncit să se atârne pecetea noastră cea mare, ca să nu fie clintit, acesta, niciodată în veac. S-a scris cartea în anul șase mii nouă sute deplin, luna martie în 30 zile, în cetatea noastră, a lui Roman voievod². Redactat în limba slavonă, documentul se păstrează la Arhivele Statului din București.

Apelativul *bucovina*, cu formele sale *bucovină*, *bucovinei*, *bucovina cea mare*, are în acest document, care nu privește spațiul Bucovinei istorice, sensul de „pădure de fag”, „făget”. În textul slavon, nu și în traducerea românească din *Documenta Romaniae Historica*, apelativul apare o dată scris cu inițială majusculă, Bucovina („la Bucovină”), ca un toponim.

Toponimul *Bucovina* pare a fi întrebuințat în epocă mai întâi de către slavi și, în special, de către polonezi. În tratatul de împărțire a Moldovei, încheiat între Ungaria și Polonia, în 1412, sunt menționați „codrii cei mari și mici, numiți *Bucovina*”, situați între Nistru și Prut: „*Silvae maiores et minores, Bucovina dictae*”³. Din timpul domniei lui Ștefan cel Mare există mai multe acte de cancelarie în care sunt menționate câteva bucovine („păduri de fag”, „făgete”) în ținuturile Roman, Cărligătura, Iași, Fălciu. Format de la tema slavă veche *buk-*, „fag”, apelativul *bucovina* este un vechi derivat slav, înregistrat de 25 de ori în documentele vechi românești, fapt ce „presupune că era cunoscut și de grămăticii

² Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, vol. I, Iași, 1931, p. 7–8; *Documenta Romaniae Historica. A. Moldova*, vol. I, București, Editura Academiei Române, 1975, p. 3.

³ Apud Mihai Iacobescu, *Din istoria Bucovinei*, Vol. I (1774–1862) – *De la administrația militară la autonomia provincială*, București, Editura Academiei Române, 1993, p. 114; Gheorghe C. Moldoveanu, *Bucovina: onomastică și istorie*, conferință susținută, sub patronajul Academiei Române, în ciclul „Limba română și relațiile ei cu istoria și cultura românilor”, București, Editura Academiei Române, 2002, p. 9.

din cancelaria Moldovei”, care-l foloseau în documentele scrise în limba slavonă⁴. Originea sa ucraineană, pe care o invocă unii cercetători astăzi, este discutabilă⁵, tot așa cum negarea coloraturii poloneze (și nu numai) ar trebui amendată⁶.

Într-o scrisoarea autografă, din 6 octombrie 1685, redactată în limba polonă, adresată lui Stanisław Szczuka, paharnicul coroanei polone, Miron Costin scrie între altele: „Stând aici, unde clemența măriei-sale regelui, domnul meu milostiv, m-a adăpostit cu copiii mei, la Daszow, am primit veste de la Sniatin că milostivirile-lor domnii hatmani au sosit cu oastea la satul denumit Boian, la o milă de *Bucovina* și la trei mile de Pereryta, dincolo de care a ajuns în câmp hanul cu ordiile, iar serascherul, după ce a pornit de la Țuțora, se afla cu trei popasuri în urma hanului. [...] Toate aceste locuri măria-sa regele le cunoaște foarte bine, precum și pădurile de fagi, acelea de dincolo de Zuceca, deoarece pe acolo a condus oastea împotriva lui Husein-pașa”⁷. Valoarea de toponim a termenului este limpede, dar argumentul invocat de către istoricul contemporan nu este, întru totul, convingător: „Această pădure era în ținutul care s-a numit în tot Evul Mediu Cernăuți și niciodată Bucovina”⁸.

În *Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae* (1714), Dimitrie Cantemir menționează toponimul *Bucovina* în capitolul VI, *De campis sylvisque Moldaviae*, din *Pars prima – Geographica*, având sensul de „pădure”, acesta amintind vag de evenimentul istoric petrecut în ziua de 26 octombrie 1497 și fiind folosit de către polonezi, în timp ce românii moldoveni – precizează Dimitrie Cantemir – folosesc toponimul *Dumbrăvile Roșii*: „Prae ceteris omnibus duo querceta Moldavis fuere celebrata, Cotnariense, et Kiegeczense. Cotnariensi, prope urbem eiusdem nominis, non natura, sed humana industria dedit originem. Campus erat amplissimus et ubique patens Stephani M. temporibus. In hoc cum Poloni magno cum exercitu castra metassent, adortus eos Stephanus M. profligavit, castris exutos in fugam vertit, plures caecidit, captivos eosque maxima ex parte nobiles plus quam XX milia coëgit. Pro his cum magnum lytrum Poloniae rex polliceretur, noluit assentire Stephanus, quod non pecuniam quaereret, sed tale sibi erigere cuperet trophaeum, quod ipsius posterioribus etiam seculis praedicaret victorias. Hunc in finem Polonis omnibus aratro iunctis totum illum campum, longum duobus, latum uno milliari, in quo commissum erat proelium, ligone subegit, praeparatisque hunc in finem glandibus consevit, quae iam in sylvas satis amplas et elegantes excreverunt. Moldavi eas hodie *Dumbrevile Roszii*, i. e. querceta rubra

⁴ Gheorghe C. Moldoveanu, *op. cit.*, p. 9.

⁵ *Ibidem*, p. 8.

⁶ Mihai Iacobescu, *op. cit.*, p. 113.

⁷ Confer Miron Costin, *Opere*, II, Ediție critică îngrijită de P. P. Panaitescu, București, Editura pentru Literatură, Seria „Scriitori români”, 1965, p. 138–139. Istoricul Mihai Iacobescu scrie însă despre „secretarul regelui Poloniei”, preluând greșelile și omisiunile Elenei Linz, care publică documentul, aflat la Archiw akt dawnych din Varșovia, împreună cu o altă scrisoare, în revista „Studii”, București, anul XI, nr. 5, 1958, p. 79–88. Vezi *op. cit.*, p. 114.

⁸ Mihai Iacobescu, *op. cit.*, p. 114.

vocant, quod Polonico sanguine fuerint rigati. Poloni vero easdem *Bucovina* dixerunt, nec sine lacrymis unquam illius loci faciunt mentionem”⁹. Dimitrie Cantemir înregistrează știrea referitoare la „Bucovina” din tradiția locală de la Cotnari, unde ar fi existat o Dumbravă Roșie.

Recensămintele populației Moldovei din anii 1772–1773 și 1774 nu consemnează toponimul Bucovina. Întâlnim aici numai toponimul *Bâcovăț*, cu

⁹ „Două păduri de stejari au fost vestite mai mult ca toate celelalte: a Cotnarilor și a Tigheciului. Cea de la Cotnari, aproape de târgul cu același nume, a fost creată nu de natură, ci de mâna omului. Pe vremea lui Ștefan cel Mare acolo era un câmp foarte mare care se întindea în toate părțile. Cum polonii cu o mare armată își făcuseră aici tabără, Ștefan cel Mare, atacându-i, i-a zdrobit, i-a pus pe fugă, luându-le tabăra, pe mulți i-a tăiat și a luat mai mult de douăzeci de mii de captivi, în cea mai mare parte nobili. În schimbul lor regele Poloniei a promis o mare sumă, dar Ștefan n-a vrut să primească, pentru că nu bani căuta el, ci voia să-și ridice un trofeu care să vestească și secolelor viitoare victoriile lui. În acest scop, punând pe toți polonii la jug, a arat întreg acel câmp, lung de două mile și lat de o milă, în care dăduse bătălia, și l-a semănat cu ghindă pe care o avea pregătită într-acest scop, din care s-au înălțat aceste păduri atât de mari și de frumoase. Moldovenii le zic astăzi *Dumbrăvile Roșii*, fiindcă au fost udate cu sânge polon. Polonii însă le-au numit *Bucovina* și niciodată nu amintesc despre ele fără să lăcrămeze”. Vezi Dimitrie Cantemir, *Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae... Descrierea Moldovei*, Traducere după originalul latin de Gh. Guțu, Introducere de Maria Holban, Comentariu istoric de N. Stoicescu, Studiu cartografic de Vintilă Mihăilescu, Indice de Ioana Constantinescu, Cu o notă asupra ediției de D. M. Pippidi, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1973, p. 110, 111. La *Indice de nume*, este menționat aici toponimul *Bucovina* cu sensul „nume dat de poloni pădurii de stejar de la Cotnari”. Complementar pentru această problemă, vezi și wikisource.org/wiki/Descriptio_Moldaviae. Aici se află textul în limba latină, textul original al lucrării elaborate de principele cărturar enciclopedist român la solicitarea Academiei din Berlin, al cărei membru de onoare era. O tradiție locală valorifică, de altfel, și Grigore Ureche în letopisețul său: „Albriht craiul leșesc văzând atâta pradă și stricăciune ce i-au făcut Ștefan vodă în țara lui, nu vru să lase, ci de iznoavă strânsă oaste și intra în țară și începu a pradă și a strica țara până la târg la Botășani. Ștefan vodă, dacă prinse de veste, își strânse de sârg oștile și, cu cine avea cu ai săi, i-au ieșit înainte acei oști leșești și i-au dat război la târg la Botășani. Și cu vrerea lui Dumnezeu pierdură leșii războiul și fu izbânda la Ștefan vodă și multă oaste leșască au perit și pe mulți i-au prins în robie și multe cazne le făcîia moldovenii leșilor. Că au pus Ștefan vodă de au arat cu leșii pe o culme de deal la Botășani și au simănat ghindă și s-au făcut dumbravă mare, de este până astăzi copaci mari. Ci de această poveste nimica nu scrie cronicariul leșesc, iară la letopisețul nostru acest moldovenesc scrie de acest război al lui Ștefan vodă ce au avut cu leșii la Botășani, precum s-au pomenit mai sus”. Vezi Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, Text stabilit de P. P. Panaitescu, Prefață și note de Gh. Pop, București, Editura Tineretului, Colecția „Lyceum”, 1967, p. 86. Și Ion Neculce valorifică tradiția locală, vorbind de mai multe „dumbrăvi pentru pomenire” în legenda a VIII-a din *O samă de cuvinte*, fără a menționa însă toponimul *Bucovina*: „Ștefan-vodă cel Bun și cu fiul său Bogdan-vodă de multe ori au avut războaie cu leșii. Și multe robii au făcut în Țara Leșască, cât au pus pe leși în plug de-au și arat cu dânșii, de au sămănat ghindă, de au făcut dumbrăvi pentru pomenire, ca să nu să mai acolisască de Moldova: Dumbrava Roșie la Botășeni și Dumbrava Roșie la Cotnari și Dumbrava Roșie mai gios de Roman. Și leșii încă nu tăgăduiesc, că scrie și în cronica, în letopisățul lor. Numai mă mier de Miron logofătul cum au acoperit acest lucru de nu l-au scris. Și așe vorbăsc oamenii, că, când au fost arând cu dânșii, cu leșii, i-au fost împungând cu strămurările, ca pre boi, să tragă. Iar ei să ruga să nu-i împungă, ce să-i bată cu biciușcile, iar când îi bătă cu biciușcile, ei să ruga să-i împungă”. Vezi Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei și O samă de cuvinte*, Ediție îngrijită, cu glosar, indice și o introducere de Iorgu Jordan, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1955, Seria „Clasicii români”, p. 109.

forma de genitiv, *Bâcovățului*, denumind un ocol în ținutul Orhei-Lăpușna¹⁰. La *Indice de nume*, autorii trec și formele *Bucovăț*, *Bucovățului*, fapt ce ilustrează un caz clasic de contaminare semantică. Numele ocolului, așa cum este trecut în aceste recensăminte, provine de la numele râului Bâc (Bîc), cu o lungime de 155 km, situat în partea centrală a Republicii Moldova (Basarabiei), afluent pe dreapta al Nistrului, pe valea căruia astăzi se află orașele Chișinău, Călărași, Strășeni, Bucovăț și Vatra. Numele acestui râu provine de la slavul *bîk*, unde are sensul „bou”, „buhai” (în lb. rusă *бык*, în ucr. *бук*), nu de la etimonul slav *buk*, cu sensul de „fag”. Potrivit unei legende locale, numele râului provine de la boul unui om de aici, care s-ar fi înecat, în vremuri imemorabile, în lacrimile unei fete de uriaș¹¹.

În lucrarea sa, *Beschreibung des Bukowiner Districts* [Descrierea districtului Bucovinean], definitivată în 15 septembrie 1775, generalul Gabriel Splény von Mihálydy utilizează frecvent toponimul *Bucovina*, pentru a denumi partea de nord-vest a Principatului Moldovei proaspăt achiziționată de Casa de Habsburg și devenită un „district”: „Acest district, compus din părțile mai sus-amintite ale Principatului Moldova și acum cunoscut sub numele Bucovina, măsoară după o linie mergând de la miazănoapte la miazăzi, și anume de la vărsarea pârâului Podhorje în Nistru până la Baia 18 mile și de aici până la granița cu Transilvania (dacă această distanță n-ar trebui sosotită ca făcând parte din lățimea districtului) 13 mile, deci în total 31 de mile și, după linii perpendiculare pe Pocuția, pe Maramureș și pe Transilvania, are lățimile diferite de 5, 7, 9 și 12 mile”¹². Pe lângă acesta, tot aici mai apare un toponim, oarecum neclar, insuficient evoluat din stadiul de apelativ: *Codrul bucovinean* („Bukowiner Wald”), în „descrierea specială” a graniței „recent ocupatului district”: „Granița nouă începe în fața vărsării pârâului Podhorje în Nistru și se îndreaptă de aici fără marcări naturale deosebite peste mici dealuri și văi până la vârful pleșuv al muntelui de deasupra satului Rocșani, o porțiune care va trebui asigurată cu timpul cu un șanț și, în vederea apropiatei fortărețe Hotin, cu mai multe fortificații. De la vârful muntelui de deasupra satului Rocșani, granița parcurge pe cât posibil linia culmilor așa-numitului *Codru bucovinean* până în regiunea satului Colincăuți și până la izvorul de acolo al pârâului Rachitna”¹³. Și un alt context de aici, ilustrează sensul toponimului: „Munții înalți ca și câmpia sunt acoperiți deci adeseori cu păduri; numai regiunea dintre Prut și Nistru trebuie exceptată, unde pe o arie de 16 mile

¹⁰ Vezi P. G. Dimitriev, P. V. Sovetov (editori), *Moldova în epoca feudalismului. Recensămintele populației Moldovei din anii 1772–1773 și 1774*, Ediție, cuvânt introductiv și comentarii de P.G. Dimitriev, Volumul VII, Partea a 2-a, Chișinău, Editura „Știința”, 1975, p. 428.

¹¹ Conf. ro.wikipedia.org/wiki/Râul_Bîc – accesare online, 2 iulie 2012.

¹² Confer *Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice și demografice*, Ediție bilingvă îngrijită, cu introduceri, postfețe, note și comentarii de acad. Radu Grigorovici; Prefață de D. Vatamaniuc, București, Editura Academiei Române, Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (2), 1998, p. 32, 33.

¹³ *Ibidem*, p. 36, 37. Trimiterile noastre se fac atât la textul german, cât și la cel românesc al ediției din 2008.

pătrate nu există lemn aproape deloc, în afară de și mai sus numitul Codru al Bucovinei”¹⁴. În nota 4 la acest memoriu al generalului Gabriel Splény von Mihálydy, academicianul Radu Grigorovici, editorul său din anul 1998, face trimitere la sensul toponimului în izvoarele poloneze: „Izvoarele istorice poloneze numesc «Codrul Bucovinei» când întregul lanț al înălțimilor Carpaților Orientali acoperite cu păduri de fag, care se întind din Transilvania până la Nistru, când numai cele dintre Prut și Nistru. Splény a urmat evident concepția din urmă, poate și fiindcă pe harta întocmită de maiorul Mieg numai lanțul de înălțimi dintre Prevorodec pe Nistru și Jucica pe Prut poartă această denumire”¹⁵.

În *Tabelul localităților din Bucovina*, „district imperial regal”, întocmit din ordinul generalului Gabriel Splény von Mihálydy, în 1775, dar publicat pentru prima oară abia în 1893, nu există un toponim Bucovina în rândul celor 290 de localități, cu 62 de atenanțe consemnate aici¹⁶. În *Descrierea Bucovinei, Extrait de l'ouvrage de M. le général de Splény et d'un rapport de M. de Jenisch* [Extras din lucrarea dlui general baron de Splény și dintr-un raport al dlui M. de Jenisch], redactat în limba franceză și publicat la Leipzig, în 1790, toponimul Bucovina are, în primul rând, „sensul de teritoriu al Moldovei”, revenit în 1775 Casei de Austria: „Porțiunea din Moldova care a revenit statelor Casei de Austria sub denumirea generală de Bucovina, formează o lizieră care se învecinează cu frontierele Transilvaniei și a cărei arie este evaluată la 194 de mile pătrate germane de către generalul de Splény și la 180 de dl de Jenisch”¹⁷. În nota 5 la descrierea sa, M. de Jenisch explică sensul toponimului *Bucovina*: „Numele de Bucovina este de fapt destinat unei păduri situate în acest teritoriu și s-a extins în prezent la toată porțiunea austriacă a Moldovei. Cantemir povestește despre originea acestui nume una din acele anecdote prin care vanității oricărei națiuni îi place să se glorifice în dauna vecinilor săi. Principele Ștefan cel Mare, spune el, după ce a câștigat o mare victorie asupra polonezilor și a făcut peste 20 000 de prizonieri ai acestei națiuni, în cea mai mare parte nobili, a refuzat orice răscumpărare și și-a propus să eternizeze amintirea acestei victorii a sale și a rușinii lor; i-a înhămat deci pe toți la pluguri și i-a pus să are câmpul de bătaie larg de o leghe și lung de două; apoi a pus să se semene ghindă, care a dat naștere unei păduri întinse. În amintirea cestei origini,

¹⁴ *Ibidem*, p. 32, 33, 34, 35.

¹⁵ *Ibidem*, p. 207.

¹⁶ *Ibidem*, p. 236–272. Nici în lucrarea dr. Daniel Werenka, *Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich (1774–1785)*. Nach Acten aus folgenden Archiven: K.u.K. Kriegministerium, dessen Kartenarchiv, K.u.K. Ministerium für Cultus und Unterricht, Czernowitz, 1895, 272 S. + 1 Karte, nu există un toponim Bucovina în rândul localităților consemnate, lucrare ce ilustrează situația populației pentru perioada 1774–1784, valorificând vechi documente moldovenești, documentele recensămintelor din 1774, recensămintele austriece din 28 octombrie 1776, Consignațiunile din 10 august 1777, efectuate sub coordonarea lui Splény ș. a. Aici, toponimul Bukowina (Bucovina) este menționat de nouă ori, însă de fiecare dată cu sensul de „district”, unitate administrativ-teritorială, ținut.

¹⁷ *Ibidem*, p. 282, 283.

moldovenii o numesc *Dumbrava Roșie* sau *Pădurea stejarilor roșii*, iar polonezii îi spun *Bucovina* și nu vorbesc de ea decât vărsând lacrimi”¹⁸.

Și în *Descrierea Bucovinei și a stării ei lăuntrice*, memoriul lui Vasile Balș, din 1780, toponimul Bucovina este frecvent folosit și are același sens ca la Splény: „district”, „district imperial regal”, fostă parte a Principatului Moldova. Nu este lipsit de importanță să mai adăugăm faptul că toponimul Bucovina apare folosit frecvent, cu același sens, și în altă descriere cunoscută: *Kurzgefaßte Bemerkungen über die Bukowina* [Scurte observații asupra Bucovinei], descriere întocmită de Ioan Budai-Deleanu, în 1813¹⁹.

Un călător străin, medicul francez Balthasar Hacquet (1740–1815), este autorul unor populare *Descrieri de călătorie prin Carpați*, întreprinse în perioada 1788–1809. Într-un prim volum, *Neueste physikalisch-politische Reisen in den Jahren 1788 und 1789 durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nördlichen Karpathen* [Recentele călătorii fizico-politice ale lui Hacquet în anii 1788 și 1789 prin Carpații Dacici și Sarmatici sau Carpații Nordici], Partea întâi, publicate la Nürnberg, în 1790, el folosește toponimul Bucovina cu sensul de „regiune”, „provincie”, „parte (unitate) administrativ-teritorială”.

Pentru acest explorator, „prieteni al neamului nostru”, potrivit aprecierii academicianului Radu Grigorovici, Bucovina este „Moldova imperială”: „[Cernăuți], această capitală a Bucovinei este așezată în imediata apropiere a râului Prut, pe malul înalt dinspre sud”²⁰; „[La Humor], de pe înălțimile acestui munte am avut la apusul soarelui o vedere splendidă asupra șesului Bucovinei”²¹. În alte câteva contexte, toponimul Bucovina are sensul „Țara de Sus a Moldovei”: „Dacă te îndrepti de la acest munte [Sulița-Lucina] către nord, spre Cernagora, unde izvorăște Ceremușul Negru, ajungi din nou la o graniță triplă și anume a Moldovei de Sus sau Bucovina, Maramureș sau Ungaria și Galiția sau Pocuția”²²; „[Ceremuș], râul foarte iute, a cărui trecere este adeseori primejdioasă, formează granița dintre Moldova de Sus sau Bucovina și Pocuția”²³.

¹⁸ *Ibidem*, p. 312, 313, 314, 315. Trimiterile noastre se fac atât la textul francez, cât și la cel românesc al ediției din 2008.

¹⁹ Textul descrierii lui Ioan Budai-Deleanu, în traducerea lui George Bogdan-Duică, din 1894, în ediția din 1998, îngrijită de academicianul Radu Grigorovici, cu text bilingv german-român, cu note și comentarii, p. 373–433.

²⁰ [Balthasar Hacquet], *Bucovina în prima descriere fizico-politică. Călătorie în Carpații Dacici (1788–1789)*, Ediție bilingvă îngrijită, cu introduceri, postfețe, note și comentarii de acad. Radu Grigorovici; Prefață de D. Vatamaniuc, Rădăuți, Editura „Septentrion”, Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (7), 2002, p. 30–31.

²¹ *Ibidem*, p. 52–53.

²² *Ibidem*, p. 96–97.

²³ *Ibidem*, p. 100–101.

Potrivit taxonomiei stabilite de academicianul Iorgu Iordan, toponimul Bucovina din toate cazurile de mai sus, face parte din categoria numelor topografice²⁴.

În spațiul românesc, toponimul Bucovina²⁵ cunoaște o răspândire mai ales în partea de nord-vest a Moldovei istorice. În afara acestui spațiu geografic al oicumenei românești, Iorgu Iordan consemnează doar un singur toponim Bucovina, în ținutul Huși²⁶.

În lucrarea *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, sunt menționate doar trei toponime derivate de la Bucovina: *Bucovățul*, fost sat în partea de nord a satului Păltinoasa, din județul Suceava; sat în comuna Pârteștii de Jos, menționat într-un document din 1896, sat înglobat în localitatea Capul Codrului (1898), unde mai apare în 1907 și 1908; sat înglobat în satul Păltinoasa (1919, 1931, 1939, 1954, 1959), menționat în 1900 cu numele de *Bukowetz*; *Bucovinenii*, fost sat pe teritoriul satului Ionășeni, județul Botoșani (din 1950, regiunea Suceava); sat în comuna Vârful Câmpului (1926, 1929, 1932, 1939, 1943, 1952, 1954, 1956, 1968);

²⁴ Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963, p. 17. Iată clasificarea toponimelor stabilită în această lucrare fundamentală: „În ce privește modul cum au luat naștere toponimicele românești, putem constata mai multe grupe: 1) nume care descriu poziția, aspectul sau vreo altă particularitate a locului; 2) nume care au ca punct de plecare diverse fapte din viața socială a poporului nostru; 3) nume care păstrează amintiri despre evenimente și întâmplări din trecut; 4) nume care trădează o anumită atitudine sau trăsătură psihică a celor ce le-au dat. Vom avea, prin urmare, patru capitole, după cele patru categorii de toponimice la care se referă: 1) topografice; 2) sociale; 3) istorice; 4) psihologice” (p. 17).

²⁵ Ca apelativ, termenul *bucovina* este rareori înregistrat în lucrările noastre lexicografice. *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996, nu-l menționează. Aici sunt înregistrate doar formele *bucovinean*, *-ă*; *bucovineni*, *-e*; *bucovineancă*, *bucovince* (p. 116). Nu-l înregistrează nici Alexandru Ciorănescu în *Dicționarul etimologic al limbii române*, Ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă de Tudora Șandru-Mehedinți și Magdalena Popescu-Marin, București, Editura Saeculum I. O., 2002. Citându-l pe August Scriban (1872–1950), autorul lucrării *Dicționarul limbii românești (Etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, arhaisme, neologisme, provincialisme)*, Iași, Editura „Presa Bună”, 1939, *Dex online* precizează: *bucovină*, f. pl *-e*, vsl. *Bukovina*. Făget” (dexonline.ro/definitie/Bucovina). În schimb, ca toponim, *Bucovina* este înregistrat și explicat, uneori în articole ample, mai ales de către dicționarele enciclopedice. Prezintă interes pentru tema în discuție felul cum explică unele dintre acestea toponimul: „Bucovina. Ținutul Moldovei de Nord. Nume întâlnit de la finele sec. 14, însemnând «pădure de fag»” (Lucian Predescu, *Enciclopedia României „Cugetarea”. Material românesc. Oameni și înfăptuiri*, Ediție anastatică, București, Editura „Saeculum I.O” – Editura „Vestala”, 1999, p. 133 (retipărirea ediției din 1940); „Bucovina, provincie istorică românească, parte integrantă a Moldovei”, numele ei „provine de la apelativul slavon care înseamnă «pădure de fagi»” (*Dicționar enciclopedic*, vol. I (A–C), București, Editura Enciclopedică, 1993, p. 273–274); „Bucovina, prov. istorică românească, parte integrantă a Moldovei, situată în NE Carpaților Orientali, locuită în antic. de geto-daci. Denumirea de *B.* provine de la apelativul slavon «pădure de fagi»...” (Vezi pentru aceasta *Dex online*, dexonline.ro/definitie/Bucovina).

²⁶ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 66.

Bucovinești, fost sat în partea de nord-vest a satului Argel, județul/regiunea Suceava (1956, 1965, 1968)²⁷.

În lucrarea sa *Toponimia minoră a Bucovinei*, Nicolai Grămadă (1892–1961) realizează „cel mai bogat inventar de până la 1945 al toponimelor bucovinene”²⁸. Aici el consemnează toponimul și formele sale derivate (*Bucovăț*, *Bucovinca*, *Bucovenca*, *Bucoveica*, *Bucovata*, *Bucovinești*, *Bucovenista*) de pe teritoriul Bucovinei istorice, denumind cătune, părți de sate și de hotar, munți, dealuri, păduri, poieni, țărini, islazuri, fânațe, pâraie, fântâni, drumuri: *Bucovina*, țarină și pădure, situată în hotarul satului Cuciuru Mare, la 1783; *Bucovina*, pădure, în hotarul satului Verbăuți (1783) și în hotarul satului Cosmin (1785); *Bucovina*, pârâu aflat la hotarul localității Mareniceni, cătun al Putilei (1787); *Bucovina*, cătun și părți de hotar în Gura Putilei; *Bucovina*, pădure în hotarul satului Dihtineț (1801); *Bucovina*, pădure în hotarul satului Slobozia Comareștilor (1822); *Bucovina*, poiană, pădure și deal în hotarul satului Ostra (secolele XIX–XX), *Bucovina*, parte de hotar la Molodia (1785); *Sub Bucovină*, parte de hotar și poiană în localitatea Voloca pe Ceremuș (1788); *Bucov*, munte la Banila Moldovenească (1756) și la Lucavăț (1785); *Bucova*, cătun la Dracineț (1939); *Bucovata*, loc la Lențești, pe malul drept al Prutului (1660 și 1759), țarină la Lențeștii de Jos (1939); *Bucovăț*, munte la Dihtineț (sec. XIX); *Drumul Bucovățului*, Păltinoasa (1939); *Pârâul Bucovăț*, Mănăstirea Humorului (1699)²⁹; *Obârșia Bucovățului*, deal, Mănăstirea Humorului și Gura Humorului (1783); *Bucovița*, laz în hotarul satului Putila (1785); *Bukovinka*, nume de loc în Clocucica de Jos și Horecea, lângă Cernăuți (1783); *Bucovinca*, pădure în Stebne și în Torăceni (secolul al XIX-lea), nume de pădure, cătun și fântână în Șipotele Sucevei, cătun și fântână la Dracineț (1939); *Bucovenca*, fântână și țarină în hotarul satului Dracineț (secolul al XIX-lea), țarină în hotarul satului Sălășeni (secolul al XIX-lea); *Bucoveica*, țarină pe raza satului Izvoarele Sucevei (1939); *Bucovinești*, pârâu în satul Șipote pe Siret (1785), nume de pârâu și deal în Seletin (1939), pârâu în hotarul satului Berhomet pe Siret (1785), poiană în Brodina (1922), poiană în hotarul satului Ciumârna (secolul al XIX-lea), un fânaț și un munte în hotarul satului Rușii Moldoviței (1939), o poiană în hotarul satului Vatra Moldoviței (1939); *Bucovenista*, pădure în apropierea satului Rușii Moldoviței (1785)³⁰.

Pentru felul cum au fost traduse unele toponime la întocmirea hărților de către militarii austrieci, dăm un exemplu grăitor: *Bukowina Kostinska* (Pădurea lui Costin, Pădurea de fagi a lui Costin), la Costești, pe Valea Ceremușului (1783)³¹.

²⁷ Dragoș Moldovan (coordinator), *op. cit.*, Partea I, 1991, p. 160.

²⁸ Gheorghe C. Moldoveanu, *op. cit.*, p. 8.

²⁹ Pârâul Bucovăț, afluent pe stânga al râului Moldova, la Păltinoasa, lângă Gura Humorului. Tot aici, astăzi, un toponim nou: Balastiera Bucovăț, exploatare de balast.

³⁰ Ion Popescu-Sireteanu, *Nicolai Grămadă și toponimia minoră a Bucovinei*, în volumul Nicolai Grămadă, *op. cit.*, p. 21–22.

³¹ Vezi la Nicolai Grămadă, *op. cit.*, p. 240.

Echivalentul german al toponimului Bucovina este consemnat în lucrarea lui Nicolai Grămadă cu formele: *Buchenhein*, numele mai nou al localității Poiana Micului, cum apare în inscripția peceții (Gemeinde Buchenhein), *Buchenhain*, varianta pentru numele aceleiași localități, *Buchenwald*, pădure, Gura Humorului (Wickenhauser, în traducerea unei hotarnici din 1491). Din această categorie semantică face parte și toponimul *Buchenthal*, „Valea Fagilor”, predicatul nobiliar de la titlul de cavaler, pe care îl primește la începutul secolului al XIX-lea familia Dobrowolski din Bucovina, înrudită cu familia Flondor, toponim care intră în structura unui nume propriu compus și trece, astfel, în altă ramură a onomasticii, antroponimia³².

Ion Popescu-Sireteanu, editorul lucrării menționate mai sus, precizează că aceste toponimice „coboară de la nord spre sud, răindu-se treptat și apoi dispărând”³³. „Dacă urmărim toponimice derivate de la *fag* – adaugă lingvistul ieșean, originar din Bucovina –, constatăm că și acestea coboară de la nord la sud, dar răspândirea lor în sud este foarte mare comparativ cu partea de nord a Bucovinei, unde aproape că nu apar, fiind înlocuite”³⁴. Exemplele invocate aici de către Ion Popescu-Sireteanu sunt, între altele: *Dealul Fagilor*, țarină în Broscăuții Noi (1939), *Făgețel*, țarină în Cupca (secolul al XIX-lea), *Dealul Făgețel*, *Pârâul Făgețel* (1783), *Câmpul Făgețelu* (1786) și țarina *Faghițel* (1939) în hotarul satului Bădeuți; *Făgețel*, deal și țarină în Milișăuți (1939), *Făget*, nume topic în braniștea Mănăstirii Putna (1782), *Vadul Făgulețului*, în hotarul satului Berchișești (1473), *Pădurea Fagului*, la Solca (1955), *Făgetul Popii*, nume topic în hotarul satului Mănăstirea Humorului (1939), *Preluca Făgetului*, Slătioara (1784), *Prislopul cu Fagi*, Câmpulung Moldovenesc (1778), *Făgețelul Mic*, Poiana Stampei (secolul al XIX-lea), *Țarina Fagului*, țarină, Poiana Micului (1839)³⁵.

³² Constantin cavaler de Buchenthal (1842, Dobronăuți – 1903, Dobronăuți), își face studiile la Cernăuți, și Tarnopol, pe care le continuă apoi la Institutul Terezianum din Viena și la Graz, unde urmează dreptul. La Conservatorul din Viena face studii muzicale, fiind îndrumat de profesorul Iosif Dax. Constantin cavaler de Buchenthal compune mai multe opere muzicale pentru pian, între care: *Resunete din Bucovina*, *Horă*, *Marș românesc*, *Patru hore*, *Două hore*, *Hora lui Goian*, *Hora Seracin*, *Sunete din Carpați*, *Polca Emila*, *Vals Amaryllis*, *Suferința*, *Erinnerung an Berhomet*, vals (op 8), *Waldmeister*, vals (op 9), *Călușorul*, dans popular (op 10), *Hora Elisavetei* (op 12), *Hora junimei* (op 14), *Hora Junimei române vieneze* (op 23), *Valurile Dornei*, horă. Vezi Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 133; Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, Iași–Suceava, Editura Princeps–Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 2004, p. 161.

³³ *Ibidem*, p. 22.

³⁴ *Ibidem*, p. 23.

³⁵ *Ibidem*, p. 23–24, 562, *passim*. Observația cercetătorului referitoare la explicarea termenului „bucovină” trebuie reținută: „Merită să fie studiat și un alt aspect, care ar putea contribui la explicarea introducerii termenului *bucovină*, în locul celui de *făget*, cu derivatele sale predominând în sudul Bucovinei. Stăpânirea austriacă înființează în Bucovina, încă în 1793, ateliere de sticlărie („hutele”) care se deplasează în activitatea lor de la nord spre sud, pe măsură ce epuizează pădurile de fag, cu lemnul cărora topesc amestecurile pentru producerea sticlei. Ultimul stabiliment de această natură, instalat în Voivodeasa, lângă Rădăuți, își sistează activitatea în 1888. Astfel se salvează și pădurile de fag din sudul Bucovinei” (p. 24).

„Dar aria de răspândire a acestor toponime – scrie lingvistul Gheorghe C. Moldoveanu – nu corespunde cu spațiul bucovinean în totalitatea lui, ci formează un teritoriu restrâns, o insulă alungită, care începe din fostul district Vijnița, situat în treimea nordică a Bucovinei, și se întinde până la Gura Humorului”³⁶. Complementar și cu trimitere mai ales la originea toponimului Bucovina, (re)aducem în discuție și observația lui Iorgu G. Toma (1871–1935): „Țara noastră nu s-a numit totdeauna așa, cum se numește ea azi. Pe vremea când se ținea de Principatul Moldovii, se numea Arboroasa. Încă pe vremea ace[e]a se obișnuise poporațiunea ruteană din părțile învecinate ale Galiției a-i zice coastei muntoase, acoperită cu întinse păduri de fag, dintre Vijnița și Ceremuș, Bucovina, ce[e]a ce însamnă «pădure de fag» și această numire slavă a fost adoptată, după încorporare, pentru tot teritoriul Moldovii ocupat de Austria prin generalul Gabriel baron Splény la 1 octo[m]br[i]e 1774, un veșnic memento pentru noi, că slavul, care ni-a împrumutat, nepoftit, numele, ni va lua mai târziu, cu sila, drept dobândă, țara”³⁷. Și aprecierea istoricului Ion I. Nistor merită a fi reținută, ea făcând parte dintr-o descriere antologică a provinciei: „Țara de Sus a Moldovei, străjuită de codrii ei de fag – *bucovine* – silvae faginales – contra invaziilor din Polonia, în care răsună peste veacuri vuietul de la bătălia din pădurea Șipenițului și din Codrul Cosminului, este partea cea mai bine cultivată a statului moldovenesc care își găsisse leagănul pe aceste frumoase și binecuvântate meleaguri. [...] Bucovina constituie un adevărat sobor de mânăstiri, ce se grămădesc una lângă alta, venind fiecare din câte o domnie glorioasă sau cucernică, cântând la fiecare slujbă, la fiecare sărbătoare din clopotele turnate cu veacuri în urmă, ca o pomenire, pentru străbunul ce a înălțat zidurile, pentru părinții, rudele și tovarășii de arme și de județ, pentru neamul, marele neam nenorocit, întru mărirea căruia a scânteiat sabia sau s-a înălțat rugăciunea acestor strămoși”³⁸.

După lucrarea lui Nicolai Grămadă *Toponimia minoră a Bucovinei*, frecvența toponimului Bucovina și a derivatelor sale în spațiul provinciei noastre este, de asemenea, interesantă: Bucov (inclusiv formele flexionare de genitiv): 18; Bucovina (inclusiv formele flexionare de genitiv): 109; Bucova: 6; Bucovăț: 30; Bucovița: 1; Bucovata: 8; Bucoveciorul: 2; Bucoveica: 2; Bucovinca: 9; Bucovenca: 4; Bucovenește: 2; Bucoviesta: 1; Bucovinema: 1; Bucovinești: 2; Bucovinești: 8. Pentru echivalentul german al toponimului statistica este următoarea: Buchenheim – 2, Buchenhain – 1, Buchenwalde – 1.

³⁶ Gheorghe C. Moldoveanu, *op. cit.*, p. 8.

³⁷ Iorgu G. Toma, *Școala Română, societate culturală în Suceavă*. Monografie ilustrată, scoasă din incidentul jubileului de 25 de ani al Societății, Suceava, Editura și tipografia Societății „Școala Română”, 1908, p. 7.

³⁸ Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, Ediție și studiu bio-bibliografic de Stelian Neagoe, București, Editura Humanitas, Colecția „Historia magistra vitae”, 1991, p. 7–8.

Toponimul *Bucovina* nu este atestat în spațiul românesc dincolo de hotarele provinciei istorice cu acest nume. Câteva derivate se găsesc însă răspândite aici pe un areal mai larg.

Bucov este denumirea unei localități și a unei comune din județul Prahova, cu 10 500 de locuitori. În Evul Mediu a fost târg și scaun (reședință) a(l) județului Secueni (până la 1848). În apropierea acestei târg, la 20 octombrie 1600, oștile lui Zamoiski și Simion Movilă îl înving pe Mihai Viteazul³⁹. Tot în Prahova, termenul intră în denumirea unui loc: Parcul Bucov (Grădina Botanică Bucov). *Bucov-Adunați* este o comună rurală, inclusă, în prima parte a secolului al XX-lea, în plasa Slăvești, din partea de nord a județului Teleorman. Are în componență și un sat, *Bucov*. Satul Bucov de aici, numit și *Bucovu*, *Bucovu-Adunați*, apare în documente abia după 1750. În 1855 satul Bucov apare pe o hartă militară austriacă. În 1870 are un număr de 510 familii, cu 1 543 de suflete. După 1944, satul este inclus în comuna Râca din județul Argeș. Are 271 de locuitori în 1966, iar în 1970 numără 740 de locuitori. În preajma satului Bucov se află pârâul Bucov, afluent al Teleormanului, și Valea Bucovului. Interesant este faptul că un loc din împrejurimile sale poartă numele *La Fagi*⁴⁰.

În Muntenia și Basarabia, toponimul este cunoscut și ca nume de familie (pseudonim)⁴¹.

³⁹ Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 33.

⁴⁰ *Minerva. Enciclopedie română*, Cluj, Editura Comitetului de redacție al enciclopediei „Minerva”, 1929, p. 231; Ion Ionescu, *O localitate în Câmpia Găvanu-Burdea: Râca*, studiu monografic istorico-socio-lingvistic, Râca, f. ed., 2003, p. 40–43.

⁴¹ Radu Bucov, unul dintre pseudonimele lui Mihail Dragomirescu (1868, Plătărești-Călărași – 1942, București), profesor universitar, estetician și critic literar român. Studii la Gimnaziul „Gheorghe Lazăr” și la Liceul „Sf. Sava” din București. Licențiat al Facultății de Litere și Filosofie a Universității din București (1892). Student al lui Titu Maiorescu, participă la întemeierea Ligii culturale (1890). Redactor la „Convorbiri literare” (1895–1906). Carieră universitară la Universitatea din București, în perioada (1895–1938), unde înființează Institutul de Literatură (1922). Membru al Academiei Române (1928). Debut în „Convorbiri literare” cu un poem în proză (1893). Fondator al unor reviste proprii: „Convorbiri” (1907), „Convorbiri critice” (1908–1910), „Falanga” (1910, 1926–1929). Continuându-l pe Titu Maiorescu pe linia autonomismului estetic, Mihail Dragomirescu este creatorul, la noi, al primului sistem estetic încheat și original. Într-o perioadă de criză a determinismului și istorismului epocii, el pledează pentru opera literară ca un tot organic și pentru „metoda științifică de cercetare” a acesteia. Cu estetica integrală, Mihail Dragomirescu aduce o contribuție decisivă la specificarea obiectului estetic, ridicând, împreună cu Paul Zarifopol, junimismul maiorescian la cea mai înaltă cotă a autonomismului estetic. Autor al volumelor: *Critica „științifică” și Eminescu* (1895), *Teoria elementară a poeziei* (1902 (ediția a II-a, revăzută și completată în 1927); *Critica dramatică* (1904); *Dramaturgia română* (1905); *Teoria poeziei cu aplicare la literatura română* (1906, cu o ediție refăcută în 1927); *De la misticism la raționalism* (1924); *Știința literaturii* (1926); *Vademecum la cursul de estetică literară și literatura română*, ediția a II-a (1927); *Critica*, I–II (1927–1928); *La Science de la Litterature*, I–IV (Paris, 1928–1938); *Dialoguri filosofice. Integralismul* (1929); *Sămănătorism, poporanism, criticism* (1934) (Confer Constantin Ciopraga, *Mihail Dragomirescu*, în Eugen Simion (coord. gen.), *Dicționarul general al literaturii române*, vol. II (C–D), București, Editura „Univers Enciclopedic”, 2004, p. 735–738). Emilian Bucov (1909, Chilia Nouă – 1984, Chișinău), poet, prozator, dramaturg și traducător român.

În spațiul românesc, toponimul *Bucova* este mai rar întâlnit. În județul Caraș-Severin, denumește o localitate aflată în componența comunei Băuțar. Satul este așezat într-o zonă pitorească, între păduri și poieni, în apropierea Porților de Fier ale Transilvaniei, la 7 km de stația de cale ferată Bouțari. Menționat documentar pentru prima dată în 1459, are 1 100 de locuitori, la recensământul din 1992, aceștia fiind români de confesiune greco-catolică. Tot aici sunt răspândite alte câteva toponime de interes pentru noi: *Bucovița*, afluent pe stânga al Bistrei, Valea Bucovei, Pădurea Bucova și composesoratul Bucova. În județul Ilfov, *Bucoveni* este o comună rurală, reședința a plasei Buftea-Bucoveni, cu 3 704 locuitori în preajma anului 1929⁴². *Bucoveni-Buftea*, satul din componența acestei comune, s-a numit în trecut Flămânzeni. Astăzi este cartier al orașului Buftea.

Mai frecvent este toponimul *Bucovăț*. Bucovăț este numele unui oraș din raionul Strășeni, situat în centrul Republicii Moldova, pe malul râului Bâc, la 26 km nord de Chișinău. Atestat documentar, pentru prima dată, într-un document din 25 aprilie 1420. Aici și alte două toponime: râul Bucovăț, Valea Bucovățului⁴³. Bucovăț este sat și comună în județul Dolj, pe Valea Jiului. Comuna rurală Bucovăț, numită și Bucovățu, se află în 1929 în plasa Balta-Verde a județului Dolj și are 3 557 locuitori. În același județ: Mănăstirea Bucovăț (sec. XVI), Mănăstirea Bucovățul Nou (sec. XIX), Rezervația Paleontologică Bucovăț (Băilești), Pădurea Bucovăț și Strada Bucovăț din municipiul Craiova. Bucovăț este numele unui sat din comuna Dumbrava, județul Timiș, situat la 11 km sud de Făget. Prima atestare documentară este din 1440. În 1514, aici existau două localități: Bucovățul de Jos și Bucovățul de Sus. Înainte de 1948 a făcut parte din plasa Făget, județul Severin. A fost tot timpul locuit de români ortodocși. Satul are 582 de locuitori la recensământul din 2002⁴⁴. Tot aici, Bucovăț, sat și comună, situate la 10 km est

Face studii filologice la București (1936). Din 1940, se stabilește la Moscova, unde contribuie, prin producția sa editorială, la răspândirea sloganurilor bolșevice antiromânești. „Insurgent gălăgios”, scriitorul anunță „apusul Parnasului” și respinge „poezia burgheză”, cultivând programatic o poezie cu tematică proletară, proslăvind puterea sovietică în maniera epocii: „Ni-i Moscova soare, iar Kievul frate”. Admirator al lui Vladimir Maiakovski, pe care îl traduce în limba română și îl popularizează asiduu. Autor de versuri militante (*Șcara fără trepte*, 1976), pe subiecte civice sau romantice (*Discursul soarelui*, 1937; *Țara mea*, 1947), dedicate meleagurilor natale (*Te văd, Moldovă!*), poeme (*Timpuri și oameni*, 1961; *Pomul vieții*, 1974; *Tinerețe în flăcări*, 1982), romane (*Magistrala*, 1969), literatură pentru copii. Traduceri din M. Gorki, Vl. Maiakovski, S. Esenin, I. Ilf și E. Petrov. Conf. Dan Mănuță, *Emilian Bucov*, în Eugen Simion (coord. gen.), *op. cit.*, vol. I (A–B), 2004, p. 675–676; www.crispedia.ro/Emilian_Bucov – accesare online, 23 iulie 2012.

⁴² *Minerva. Enciclopedie română*, p. 231. Vezi și I.-Aurel Candrea, Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”*, București, Editura „Cartea Românească” S.A., [1926–1931], p. 1545.

⁴³ Vezi și ro.wikipedia.org/wiki/Bucovăț - accesare online, 23 iulie 2012

⁴⁴ [enciclopediaromaniei.ro/.../Bucovăț_\(Dumbrava...ImCache](http://enciclopediaromaniei.ro/.../Bucovăț_(Dumbrava...ImCache) – accesare online, 15 octombrie 2012.

de municipiul Timișoara. În 1723 satul, atestat documentar din secolul al XVII-lea, se numea Bucova⁴⁵.

Bucovicior este o localitate în componența comunei Vela din județul Dolj, pe Valea Desnățuiului. Înainte de 1948 a fost comună rurală în plasa Vella, județul Dolj⁴⁶.

În partea de sud a Muramureșului istoric, câteva hărți străine, mai vechi, consemnează: *Bukowanka*, o pădure la est de râul Vișeu, la nord de vârful Vivodinu[1] (1065 m) și la sud de Tomnatecul (1158 m), în partea de sud a pâraului Frumușica, la nord-est de Ruszkova. Tot aici, *Bukowinka* este o pădure, aflată la izvoarele pâraului Lutoasa, la o altitudine de peste 1 000 m, la nord de Pietrosul (1 854 m) și la vest de vârful Kristina (1 656 m)⁴⁷.

În spațiul slav de apus, toponimul Bucovina cunoaște o răspândire largă, acoperind câteva țări.

În Republica Polonă (Polonia), toponimul *Bukowina* este întâlnit în șapte voievodate, unde denumește mai multe localități.

În voievodatul Lublin, din estul Poloniei, *Bukowina* este un sat din comuna (gmina) Biszcza, districtul (powiat) Bilgoraj, situat la aproximativ 5 km sud-est de Biszcza, la 20 km sud de Bilgoraj și la 97 km sud de capitala regională Lublin. Satul are o populație de 1 063 de locuitori. În voievodatul Lublin, *Bukowina* este și un sat din comuna Tomaszow Lubelski, districtul Tomaszow Lubelski.

În voievodatul Subcarpatic, din sud-estul Poloniei, *Bukowina* este un sat din comuna Laszki, districtul Jarosław. Se află la aproximativ 6 km nord-est de Laszki, la 20 km est de Jarosław și la 68 km est de capitala regională Rzeszów. Satul *Bukowina* de aici are o populație de 210 locuitori. În voievodatul Subcarpatic, un sat *Bukowina* se află în comuna Ulanów, din districtul Nisko. Acesta se află la aproximativ 9 km sud-est de Ulanów, la 18 km sud-est de Nisko și la 50 km nord-est de capitala regională Rzeszów.

În voievodatul Łódź, din centrul Poloniei, *Bukowina* este o localitate în comuna Gorzkowice, din districtul Piotrkow. Aceasta se află la aproximativ 2 km nord de Gorzkowice, la 20 km sud de Piotrkow Trybunalski și la 62 km sud de capitala regională Łódź. Tot în voievodatul Łódź, *Bukowina* este un sat din comuna Błaszki, în districtul Sieradz, aflată la aproximativ 3 km sud-vest de Błaszki, la 24 km vest de Sieradz și 75 de km vest de capitala regională Łódź.

În voievodatul Polonia Mică, din sudul Poloniei, *Bukowina* este un sat din comuna Biecz, în districtul Gorlice. Acesta se află la aproximativ 10 km vest de Biecz, la 11 km nord de Gorlice și la 93 km est de capitala regională Cracovia. *Bukowina-Osiedle* este un sat din componența comunei Raba Wyżna, districtul Nowotarski (Nowy Targ), cu o populație de 210 locuitori, situat la aproximativ

⁴⁵ Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 33.

⁴⁶ I.-Aurel Candrea, Gh. Adamescu, *op. cit.*, p. 1545.

⁴⁷ Confer *Spezialkarte der österreichisch-ungarischen Monarchie*: 12, XXX, Máramaros-Sziget, 1877; 13, XXXI, Bogdán, 1876; 14, XXXI, Ruszpolyána, 1880.

7 km sud-vest de Raba Wyżna, la 14 km nord-vest de de Nowy Targ și la 61 km sud de capitala regională Cracovia. În 1566 se numea *Bukowianka*, din 1567 este cunoscut sub numele actual, *Bukowina*. Bukowina-Osiedle se numără printre cele mai vechi sate din regiunea Orawa. *Bukowina Podzskle* este sat în comuna Czarny Dunajec, districtul Nowy Targ, situat la aproximativ 10 km nord-vest Czarny Dunajec, la 18 km vest de Nowy Targ și la 62 km sud de capitala regională Cracovia. Satul are 810 locuitori în 2006. Până în 1918 a făcut parte din Imperiul Austro-Ungar. În perioada 1939–1945 s-a aflat în componența Slovaciei sub numele *Podškle*. În perioada 1975–1998 a fost în voievodatul Nowy Sącz. *Bukowina Tatrzańska* este un sat aflat în componența comunei cu același nume din districtul Tatra, la 14 km nord-est de Zakopane și la 80 km sud de capitala regională Cracovia. Atestat documentar pentru prima dată în 1630. Situat în Munții Tatra, la o altitudine de 860 m, în apropierea graniței cu Slovacia și a punctului de trecere a frontierei Łysa Polana, satul are în prezent o populație de 2 700 de locuitori (în 1881 avea 1 107 locuitori). Din 1975 până în 1998 satul a aparținut Voievodatului Nowy Sącz. Localitatea se bucură de renume în lumea turismului, beneficiind de o infrastructură modernă. Pe timp de iarnă, Bukowina Tatrzańska devine un centru sportiv pentru schiori, la dispoziția cărora stau mai multe hoteluri și peste douăzeci de linii de teleferic.

Bukowina din Tatra poloneză este numele uneia dintre cele 65 de municipalități ale țării. *Municipalitatea Bukowina* este compusă din opt localități, având 12 400 de locuitori și o suprafață de 131,84 km²: Białka Tatrzańska, Brzegi, Grøn, Leśnica, Bukowina Tatraska, Czarna Góra, Rzepiska, Jurgów. În Bucovina Tatraska sunt multe pensiuni construite din lemn („Villa Koliba“), în stilul Witkiewicz, care amintesc de epoca în care se afirmă „Zakopane-Stil”, după 1904, ca formă a Jugendstil⁴⁸. În apropierea municipalității Bucovina se află renumita stațiune montană Zakopane, Aici se află cea mai mare clădire din lemn construită în Polonia, numită Casa Poporului, care, în spiritul unei vechi tradiții a zonei, are un important rol cultural. Tot aici se organizează două evenimente majore, la nivel național. În luna februarie, se desfășoară Carnavalul de Munte („Karnawal Góralski”), iar în august are loc o mare sărbătoare folclorică, Sabalowe Bajania. Tot aici se află o Școală a Meșteșugurilor Dispărute, unde se poate învăța cum se fac vechi instrumente muzicale, picturi pe sticlă etc. În 1996, Bucovina Tatraska este inclusă în Carnavalul mondial „Cities Foundation”, fiind singura localitate din Polonia căreia i se recunoaște acest drept. Aproape o treime din comuna Bucovina Tatraska este ocupată de Parcul Național Bucovina Tatra. În Białka Tatrzańska se organizează campionatele poloneze de canotaj. Baza turistică foarte bine dezvoltată a municipalității și pitorescul regiunii, Rezervația naturală „Białka Breakthrough”

⁴⁸ Pentru un tablou al mișcării artistice europene de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, vezi și: de.wikipedia.org/wiki/Stanisław_Witkiewicz; de.wikipedia.org/wiki/Jugendstil; ro.wikipedia.org/wiki/Art_Nouveau; en.wikipedia.org/wiki/Art_Nouveau. Accesare online, 16 octombrie 2012.

oferă pentru turismul polonez și cel european oportunități diverse (puncte de belvedere renumite, ciclism, drumeții montane, sporturi de iarnă). Aici se desfășoară renumitul „Ajun alb”, cuprinzând practicarea schiului în noaptea de Anul Nou.

În voievodatul Silezia Inferioară, din sud-vestul Poloniei, *Bukowina* este un sat din comuna Długoleka, districtul Wrocław. Înainte de 1945 a fost în componența Germaniei. Satul se află la aproximativ 6 km nord-vest de Długoleka și la 12 km nord-est de capitala regională Wrocław. Are o populație de 220 de locuitori. În același voievodat, Silezia Inferioară, *Bukowina Kłodzka* este o localitate în componența comunei Kudowa-Zdrój, din districtul Kłodzki. În apropiere de granița cu Cehia, localitatea se află la o altitudine de 750 m, la poalele Masivului Skalniak (915 m) din Munții Stołowe ai Sudeților Centrali. Aici se află Spitalul de Hematologie pentru Copii „Orlik”. Tot aici, în 1922, s-a înființat Institutul Protestant „Martin Urban” pentru misionariat în Europa Centrală. În 1937, în locul denumirii Bukowine, localitatea a primit denumirea germană de *Tannhübel* („Dealul cu Brazi”). De la 7 mai 1946, localitatea se numește Bukowina Kłodzka. *Bukowina Sycowska* este un sat în comuna Międzybórz, din districtul Oleśnica. Situat la 7 km vest de Międzybórz, la 25 km nord-est de Oleśnica și la 48 km nord-est de capitala regională Wrocław. Are 676 de locuitori. Până în 1945 s-a aflat în componența Germaniei, având numele Bukowine și Buchenhain⁴⁹.

⁴⁹ Istoria satului Bukowine de aici este veche și bogată, meritând a fi rezumată. Numele lui provine de la pădurile de fag din împrejurimi și este menționat, pentru prima dată, într-un document din 28 aprilie 1283. De-a lungul secolelor satul are mai mulți proprietari. Ducele Heinrich al IV-lea îl oferă lui Glauche, la schimb pentru Überschaar. În 1407, în Bukowine, se află un castel de vânătoare. În 1755 satul ajunge în proprietatea familiei von Weger. În 1796, căpitanul de cavalerie von Weger, descoperind un izvor de apă minerală, dispune captarea acestuia, construirea unei fântâni deasupra lui și ridicarea tuturor construcțiilor necesare pentru băi și tratament. Apa de izvor de aici conține carbonat de fier, vitriol și alaun, având efect terapeutic pentru debilitate nervoasă, febră, crampe, gută, reumatism, cloroză, ipohondrie și isterie, precum și în cazul paraliziiilor dureroase. Complexul balnear din Bukowine funcționează până la izbucnirea Primului Război Mondial. Proprietatea rămâne în posesia familiei Wagner până în 1888. În 1903, proprietarul său este Friedrich conte de Strachwitz, iar în 1945 familia von Loesch, originară din Bukowine. Ilustre de epocă, unele dintre acestea, frumoase litografii color multiview, provenind de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, ne înfățișează imaginea unui complex balnear înfloritor, frecventat de o lume elegantă, plină de viață. Bukowine devine reședință a unui district oficial, păstrându-și acest statut mai bine de o sută de ani. În 1910, se construiește linia de cale ferată Großgraben–Ostrowo, iar Bukowine este și stație de cale ferată. În 1911, în complexul balnear Bukowine se construiește o clădire nouă. În 1913 Bukowine cuprinde un sat și o moșie domnească (domeniu senioral), are baie publică și punct forestier la fiecare 1 km. Situat la 13,5 km de districtul Groß Wartenberg, Bukowine deține un oficiu poștal, un birou de stare civilă, tribunal în Festenberg, la 9,5 km distanță, școală evanghelică (înălțată în 1764) și o școală catolică, frecventată de copii și tineri din Königswille, Wegersdorf și Annental (înființată în 1856), biserică romano-catolică în Neumittelwalde. Bukowine are în 1913 o populație stabilă de 274 locuitori. Confer www.gross-wartenberg.de/wikigw/index.php/Bukowine, accesare online, 17 octombrie 2012.

În voievodatul Lebus (Lubusz), din vestul Poloniei, *Bukowina* este un sat din comuna Trzebiel, districtul Żary, aproape de granița cu Germania. Acesta se află la aproximativ 4 km vest de Trzebiel, la 26 km vest de Żary și la 62 km sud-vest de Zielona Góra. Înainte de 1945, a fost în componența Germaniei. Satul Bukowina de aici are o populație de 50 de locuitori. *Bukowina Bobrzańska* este un sat din comuna Żagań, powiatul Żagań, situat la aproximativ 8 km est de Żagań și la 39 km sud de Zielona Góra. Până în 1945, s-a aflat în componența Germaniei.

În voievodatul Pomerania, situat în nordul Poloniei, se află un sat *Bukowina*, în componența comunei Cewice, din districtul Leborg. Acesta se află la aproximativ 8 km est de Cewice, la 16 km sud-est de Leborg, și la 52 km vest de Gdansk, capitala regională. Satul Bukowina din Pomerania poloneză de astăzi are o populație de 541 de locuitori.

În Polonia toponimul *Bukowina* mai denumește un râu din voievodatul Pomerania. Râul Bukowina (Buckowin) de aici izvorăște la vest de Sierakowice, curge în direcția est-vest, pornind de la Pojezierze Kaszubski (Elveția Cașubiană) până la Lupow (Łupawa). Având lungimea de 28,6 km, râul Bukowina trece prin lacurile Jezioro Trzono (Trzonosee), Jezioro Kamienicki (Buckowiner See) și Jezioro Święte (Swantesee), înainte de a ajunge la Kozin (Kosemühl), locul unde se varsă în Łupawa. În cursul său, râul Bukowina străbate așezările Załakowo (Sallakowo, Salkau), Skrzyszewo (Schrödersfelde), Siemirowice (Schimmerwitz) și Oskowo (Wutzkow), aflate în perimetrul comunelor Sierakowice (Sierakowitz), Cewice (Zewitz) și Czarna Dąbrówka (Schwarz Damerkow) din trei districte: Kartuzy (Karthaus), Leborg (Lauenburg Pommern) și Bytów (*Bütow*) – înainte de 1945 părți ale provinciei Prusia de Vest din regiunea Pomerania. În cadrul Uniunii Europene, râul Bukowina are statutul de Zonă specială protejată „Natura 2000” a Văii Lupow/„Dolina Łupawa” (Łupowtal). Cursul cuprins între Jezioro Kamienicki și punctul său de vărsare, continuat apoi pe râul Lupow, reprezintă o zonă atractivă pentru amatorii de canoe.

Tot în Polonia toponimul *Bukowina* denumește și câțiva munți în Beskid Żywiecki, Gór Leluchowskich și Góry Kamiennie⁵⁰.

În Republica Federală Germania (Germania), sunt menționate alte câteva toponime echivalente semantic cu Bukowina. *Buchenhain* este un sat în comuna Boitzenburger Land, districtul Uckermark, din landul Brandenburg, având 103 locuitori în 2006. Buchenhain este un sat și în comuna Baierbrunn, din districtul München, regiunea Oberbayern din landul Bavaria. *Buchenwald* este un sat în Turingia, la nord-vest de Weimar, în centrul Germaniei. Aici, în Pădurea

⁵⁰ Pentru mai multe date și informații, vezi, între altele, și: en.wikipedia.org/wiki/Bukowina Im Cache -; <http://www.stat.gov.pl/broker/access/prefile/listPreFiles.jsps>. Vezi și *Bad Bukowine bei Polnisch-Wartenberg in Niederschlesien*, Verlag A. Ludwig, 1867; *J. Potocki*, Góry Stołowe. Przewodnik turystyczny, Jelenia Góra, Wyd. „Plan”, 2005; Praca zbiorowa, Mapa turystyczna: Góry Stołowe, Skala 1:30 000, Jelenia Góra, Wyd. „Plan”, 2007. Confer ro.wikipedia.org/wiki/Polonia – accesare online, 17 octombrie 2012.

Buchenwald din Ettersberg, a funcționat, în perioada iulie 1937–aprilie 1954, marele lagăr de concentrare Buchenwald, de care se leagă un experiment reprobabil din istoria umanității. *Buchenthal* este un sat în comuna Altdorf din districtul Landshut, landul Bayern. În același land, din sud-estul Germaniei, se află și satul Buchenthal, din comuna Soyen, districtul Rosenheim.

În Republica Slovacă (Slovacia), toponimul *Bukovina* denumește mai multe localități.

În regiunea Žilina, situată în nordul Slovaciei, *Bukovina* (Liptovský Mikuláš) este un sat și municipalitate (obec) în districtul Liptovský Mikuláš. Atestat documentar, pentru prima dată, în 1297, satul, așezat la o altitudine de 590 m, are o suprafață de 1 906 km² și o populație de 130 de locuitori. *Bukovina* (Terchová) este o localitate turistică, situată în municipalitatea Terchová, din districtul Žilina, la nord de orașul Žilina.

În regiunea Trenčín, din vestul Slovaciei, *Bukovina* (Timoradza) este un sat în municipalitatea Timoradza, atestată documentar în 1355 și având o suprafață de 1 049 ha, cu 507 locuitori, aflată în componența districtului Bánovce nad Bebravou.

În regiunea Banská Bystrica, din centrul Slovaciei, *Bukovina* (Hliník nad Hronom) este un sat în municipalitatea Hliník nad Hronom, din districtul Žiar nad Hronom, la 127 km est de Bratislava, atestată documentar în 1075, având o suprafață de 11 322 km² și 2 974 de locuitori, la 31 decembrie 2011. *Bukovina* (Bzenica) este un sat în municipalitatea Bzenica, din districtul Žiar nad Hronom, menționat documentar în 1326. *Bukovina* (Kosihovce) este un sat în municipalitatea Kosihovce din districtul Veľký Krtíš din sudul Slovaciei, aflat la circa 156 km de Bratislava și circa 61 km de Banská Bystrica. *Bukovina*, este un sat în districtul Poltár, situat la 80 km de Banská Bystrica⁵¹. *Bukovina* (Nová Baňa) este un sat în municipalitatea Nová Baňa, în regiunea Banská Bystrica din Slovacia Centrală, situat la 5,3 km de Nová Baňa⁵².

Și în Republica Cehă (Cehia), toponimul *Bukovina* denumește mai multe localități.

În regiunea Pardubice (Pardubický kraj), din partea de nord-est, *Bukovina nad Labem* este un sat în districtul (okres) Pardubice, situat la 9 km nord de Pardubice și la 10 km sud de Hradce Králové. În 2006, are 207 locuitori. Tot în această regiune, *Bukovina u Přelouče* este un sat în districtul Pardubice, la vest de Pardubice. Are circa 70 de locuitori. *Bukovina* (Borová) este un sat în comuna Borová, districtul Svitavý, situat în partea de sud a regiunii Pardubice.

În Jihomoravský kraj, din partea de sud-est, *Bukovina u Brna* (Großbukowin, Bucovina Mare) este un sat și o comună/municipalitate (obec) în districtul Blansko, situată la 17 km nord-est de Brno. Atestată documentar, pentru prima oară,

⁵¹ de.wikipedia.org/wiki/**Bukovina** – accesare online, 22 octombrie 2012.

⁵² ro.wikipedia.org/wiki/**Slovacia** – accesare online, 22 octombrie 2012.

în 1283. În 1668, consemnată sub numele Wubec Welka Bukovina, iar în 1850 – Velka Bukovina/Groß Bukovina. În districtul Blansko se află din 1948. Are 348 de locuitori la 1 ianuarie 2012.

În Liberecký kraj, *Bukovina u Čisté* este un sat și o comună în districtul Semily, situată la 40 km vest de Liberec, la 59 km de Pardubice și la 97 km de Praga, capitala țării. Atestată documentar în 1386. În 1543 este consemnată sub numele Bukovinka, în 1850 – Bukovina Čistěcká, iar din 1886 – Bukovina u Čisté. La 1 ianuarie 2012 are 203 locuitori. Are circa 70 de locuitori. *Bukovina* (Bukovina u Turnova) este un sat din comuna Turnov, districtul Semily, având 120 de case și 107 locuitori în 2001. *Bukovina* (Mirová pod Kozákovem) este un sat în comuna Mirová pod Kozákovem, districtul Semily din Liberecký kraj, în nordul Cehiei, având 94 de case și 173 de locuitori în 2001.

În Středočeský kraj, *Horní Bukovina* (Oberbukowin, Bucovina de Sus) este localitate și comună în districtul Mladá Boleslav, în partea de nord a regiunii, situată la 5 km de orașul Mníhovo Hradiště, cu 240 de locuitori la 1 ianuarie 2012. Localitatea, cu o biserică din secolul al XIV-lea, are o istorie bogată.

În Ústecký kraj, *Velká Bukovina* (Großbocken, Țapul Mare) este un sat și o municipalitate/comună (obec), situată la 14 km de Děčín, în districtul Děčín, în partea de nord a Cehiei. Atestată documentar încă din 1385, cu o bogată istorie, are 467 de locuitori la 1 ianuarie 2012.

În Plzeňský kraj, *Bukovina* (Kralovice) este un sat din comuna Kralovice, districtul Plzeň-sever, în vestul Cehiei, având 24 de case și 60 de locuitori. Atestat documentar în 1186, în preajma unei mănăstiri benedictine, localitatea are o bogată istorie.

În regiunea Hradec Králové, *Malá Bukovina* (Klein Bukovina, Bukovina u Chvalkovic) este un sat din comuna Chvalkovice, districtul Náchod, din nordul Cehiei, având 22 de locuitori în 2001. *Bukovina* (Vitězná) este un sat în comuna Vitězná, districtul Trutnov din această regiune, cu 13 case și 37 de locuitori în 2001. *Bukovina* (Černilov) este un sat în comuna Černilov, districtul Hradec Králové din Královéhradecký kraj, situat la 2,5 km vest de Černilov, în Ostböhmen. Are 69 de case și 167 de locuitori în 2001. Satul este numit și *Bukovina u Hradce Králové*. *Bucovina u Pecký* este un sat în comuna Pecka din districtul Jičín, cu o suprafață de 3,56 km², situat la 4,5 km de Pecký, cu 42 de case și 35 de locuitori în 2001⁵³.

În Republica Cehă (Cehia), toponimul are câteva forme de bază și următoarea frecvență: Bukovina – 7, Bukov – 1, Buková – 1, Bukovany – 3, Bukovec – 6, Bukovice – 7, Bukovka – 1⁵⁴.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ Confer www.indexmundi.com/z/?...bukovina...czech_re. Aici se dau și câteva informații de bază: coordonatele (latitudinea, longitudinea), precum și altitudinea la care se află locul respectiv. Totodată aici este disponibilă și harta digitală, cu imagini din satelit, pentru fiecare loc denumit de toponimul respectiv.

Dintre acestea, unsprezece denumesc municipalități, având însemne heraldice proprii (steag și stemă), acestea reprezentând de cele mai multe ori fagul și frunza de fag: *Bukovina nad Labem*, municipalitate în districtul Pardubice, din regiunea Pardubice, are steag propriu adoptat la 7 octombrie 2003. *Bukovina u Čisté*, municipalitate în districtul Semily, din regiunea Liberec, are steag propriu adoptat la 18 iunie 2003 și stemă de la 5 aprilie 2004. *Bukov*, municipalitate în districtul Zdar nad Sazavou, din regiunea Vysocina, are steag propriu din 14 martie 2002 și stemă adoptată la 3 octombrie 2002. *Buková*, municipalitate în districtul Olomouc, din regiunea Olomouc, are steag propriu adoptat la 25 noiembrie 2003 și stemă începând cu data de 6 aprilie 2004. *Bukovany*, municipalitate în districtul Sokolov, din regiunea Karlovy Vary, are steag propriu din 21 iunie 1999 și stemă de la 10 octombrie 2004. *Bukovany*, municipalitate în districtul Hodonim, din regiunea Moravia de Sud, are steag propriu adoptat în 27 februarie 2004 și stemă adoptată în 10 iulie 2005. *Bukovany*, municipalitate în districtul Olomouc, regiunea Olomouc, are steag propriu adoptat la data de 19 februarie 1998 și stemă de la 15 februarie 2004. *Bukovec*, municipalitate în districtul Frýdek-Místek, din regiunea Moravo-Silezia, are steag propriu din 4 iunie 1998 și stemă adoptată la 16 ianuarie 2004. *Bukovice*, municipalitate în districtul Náchod, din regiunea Hradec Kralove, are steag propriu adoptat în 9 decembrie 2002 și stemă proprie de la 16 noiembrie 2003. *Bukovice*, municipalitate în districtul Brno-venkov, din regiunea Moravia de Sud, are steag propriu din 25 martie 2005 și stemă din 15 mai 2008. *Bukovka*, municipalitate în districtul Pardubice, regiunea Pardubice, are steag propriu din 18 martie 2003 iar stemă proprie din 14 aprilie 2004⁵⁵.

În Slovacia și Cehia, pe lângă așezări umane, sate și comune (municipalități), toponimul Bucovina mai denumește câteva vârfuri de deal și piscuri de munți: Bukovina (657 m), vârf în Slavkova pod Hostýnem, districtul Kroměříž din Moravia; Bukovina (385 m), vârf nu de departe de Moravský Bránic, în districtul Brno-venkov; Bukovina, vârf în Cehia în Lužické hory, la Chřibské; Bukovina (583,4 m), vârf în Bílých Karpatech din Slovacia; Bukovina (382,2 m), vârf în Slovacia, în Bodvianská pahorkatina; Bukovina (456,1 m), vârf în Slovacia, în Cerová vrchovina; Bukovina (638,1 m), vârf în Slovacia, la Javorníky; Bukovina (561,2 m), vârf în Slovacia, în Kremnické vrchy; Bukovina (524,9 m), vârf în Slovacia, în Krupinská planina; Bukovina (1 049,6 m), pisc în Slovacia, în Oravské Beskydy; Bukovina (1 293,7 m), pisc în Slovacia, în Poľana; Bukovina (1 176 m), pisc în Slovacia, în Spišská Magura, la Jezersko; Bukovina (1 010 m), pisc în Slovacia (Spišská Magura, Reľov); Bukovina (543 m), pisc în Slovacia (Turčianská kotlina, Necpaly); Bukovina (538,2 m), pisc în Slovacia (Turčianská kotlina, Sučany).

⁵⁵ Confer www.fahnenversand.de/fotw/flags/cz-dc-vb.html. Tot aici și desenele heraldice aferente.

În acest spațiu, toponimul Bukovina mai denumește: un arboret în districtul Semily din regiunea Liberec, în Cehia; un monument al naturii în Malých Karpaty (Prírodná), din Slovacia; un loc cu vestigii istorice, Hrad Bukovina, datând din anul 1325, situat în comuna Hostim, districtul Znojmo, Jihomoravský kraj, din sudul Cehiei. *Bukovina* este numele unui festival folcloric care se desfășoară în Slovacia, la Sečovská Polianka, localitate în districtul Vranov nad Topľou, situată în sudul regiunii Prešov, având 22 109 km² și o populație de 2 675 de locuitori (31 decembrie 2011).

În Slovacia, *Bukovina* este un afluent, la Turca, al pârâului Bôrovského, un afluent, tot la Turca, al pârâului Dedinského și un afluent al pârâului Kráľovského, la Torysy⁵⁶.

În Ucraina de Vest, în regiunile Ivano-Frankivsk și Transcarpatia, există mai multe toponime Bukowina și derivate de la acesta. Mai multe hărți militare, din perioada 1875–1916, le consemnează, spre deosebire de hărțile ucrainene care au schimbat numele topice, după 1945, alterând vechile realități din teren. Regiunea Ivano-Frankivsk, aflată în componența Imperiului Austro-Ungar până în 1918, a aparținut Poloniei în perioada 1918–1945 și s-a numit Stanisław. Aici se află: *Bukowina*, pădure, situată la altitudinea de 483 m, la sud de localitatea Paryszcze, la est de pârâul Worona, în apropiere de Huta, unde a funcționat o fabrică de sticlă (Glashütte) și la nord de Majdan Górny. *Bukowiński Młyn* este un loc, cu moară, pe valea râului Bystrzyca Nadwórna, pe dreapta acestuia, lângă linia de cale ferată Stanisław–Tysmieniczany. *Bukowiec* este un pârâu, afluent pe stânga al râului Bystrzyca Nadwórna, dar și o pădure la sud de vârful Sitnej (1 236 m) și la nord-vest de Klausura Sitnej. *Bukovica* este un platou la vest de râul Prut și la est de pârâul Zielonica, situat la altitudinea de de 1 065–1 227 m. *Bukowna* este o pădure pe stânga Prutului Superior, la cotul acestuia de la Mikuliczyn și Ogrody. Între izvoarele Prutului și râul Ilcia, se află doi munți: *Mala Bukowiela* (965 m) și *Bukowiela* (1 159 m). Tot aici: *Bukowien*, o localitate și o pădure. La sud de Stryj și la vest de Stanisław, nu departe de Huta Stara, în districtul Dolina, se află *Bukowinka*, o pădure, aflată pe un platou larg, la altitudinea de 893–936 m, la vest de Suchodoł, între râurile Cieczwa și Lemko. La vest de Kolomea, lângă Sopówa, pe dreapta pârâului Luczka, în apropierea liniei ferate Kolomea–Delatyn, se află *Bukowiec*, un platou și un vârful (358 m). În districtul Turka, în regiunea Nistrului Superior, se află *Bukowinka*, localitate la sud-est de Turka și de râul Stryj, vârfurile muntoase *Bukowska* (1 001 m), la est de Turka, *Bukowez* (1 112 m) și *Bukowinec* (1 262 m) la răsărit de râul Opor.

În regiunea Transcarpatia, aflată în componența Imperiului Austro-Ungar până în 1918, iar în perioada 1918–1945 în componența Cehoslovaciei, *Bukowetz* este o localitate pe valea pârâului Lotorytsia, afluent pe dreapta al râului Vicha și o

⁵⁶ sk.wikipedia.org/wiki/Bukovina; cs.wikipedia.org/wiki/Bukovina – accesare online, 23 octombrie 2012.

altă localitate, mai jos, la sud de Volosianka, pe valea pârâului Rika, afluent pe dreapta al Tisei.

La vest de Ceremuș (Pocuția), între Prut, Kosów, râul Pistrynka și pârâul Cuculin, la nord-est de Pistryn și la est de Mykietyńce, se află *Bukowina*, un platou împădurit, de formă alungită, pe direcția nord-sud, la o altitudine de 468–340 m. În apropiere, la nord-vest de pârâul Cuculin și la răsărit de localitatea Tracz, în 1916, se află *Folwark Bukowieński* [Ferma Bucovineană/Domeniul Bucovinean], alături de o altă proprietate, probabil, tot bucovineană, *Folwark Romașkan* (care nu apar însă și pe harta din 1877). La sud de localitatea Trójka, aici se mai află o dumbravă, *Bukowiec*, la altitudinea de 300 m, iar la vest de Jaworów, la izvoarele râului Riczka, se află un vârf, *Riczki Bukowiec* (1 061 m)⁵⁷.

În Polonia, Germania, Slovacia, Cehia, Ucraina, variantele toponimului sunt asemănătoare, în general, cu cele din Bucovina istorică. Și modul de formare al unor compuse este asemănător: *Bukowina*, *Bukowine*, *Bukovina*, *Buckowin*, *Bukovka*, *Bukowna*, *Buchenain*, *Buchenwald*, *Buchenthal*, *Buková*, *Bukovany*, *Bukovec*, *Bukowetz*, *Bucovica*, *Bukovice*, *Bukowiec*, *Bukowiela*, *Bukowien*, *Bukovinka*, *Bukowianka*, *Bučina*, *Buková Hora*, *Hrad Bukovina*, *Bukovina nad Labem*, *Bukovina u Čisté*, *Bukovina u Přelouče*, *Bucovina u Pecký*, *Bukovina u Brna*, *Bukovina u Chvalkovic*, *Bukovina u Turnova*, *Horní Bukovina*, *Velká Bukovina*, *Dolní Bukovina*, *Malá Bukovina*, *Bukowina Tatranská*, *Bukowina Bobrzańska*, *Bukowina Sycowska*, *Bukowina Kłodzka*, *Bukowina Podszkle*, *Bukowina Osiedle*, *Buckowiner See*, *Groß Bukovina*, *Klein Bukovina*, *Oberbukowin*, *Bukowiński Młyn*, *Mała Bukowiela*. Unele dintre acestea (*Bukowine*, *Buckowin*, *Buchenain*, *Groß Bukovina*, *Klein Bukovina*, *Oberbukowin*) provin din spațiul germanic, trecut în componența Poloniei, în 1945, având aceeași semnificație și același mod de formare ca toponimul de origine slavă.

Și pentru acest spațiu geografic, rămâne valabilă observația îndreptățită a lui Filip Țopa: „În toponimie, Bucovina nu are o însemnătate etnică, ci e un atribut care indică, pur și simplu, felul locului”⁵⁸.

Pentru împlinirea/desăvârșirea bucuriei care ne-a însoțit în excursul întreprins, pe acest fir, în universul toponimiei central-europene, amintim câteva dintre observațiile geografului bucovinean George C. Nimigean (1909–1987), formulate într-un studiu publicat la Cernăuți, în 1943: „Vorbind despre Bucovina, vedem că ea este continuarea aceluiași pământ românesc, cu aceleași forme sculptate de agenții naturii, cu aceeași populație, care, deși a fost copleșită în unele părți de străini, păstrează amintirea de țărani liberi, răzeșii, până la Nistru și

⁵⁷ Vezi igrek.amzp.pl. Pentru regiunile Ivano-Frankivsk și Transcarpatia, din Ucraina de Vest, vezi și *Spezialkarte der österreichisch-ungarischen Monarchie*, menționate la nota 29.

⁵⁸ Filip Țopa, *Derivația numelui „Bucovina”*, în *Povestea Bucovinei*, vol. I, manuscris, tipărit parțial în „Glasul Bucovinei”, revistă trimestrială de istorie și cultură, Cernăuți-București, anul XIX, nr. 2 (74), aprilie–iunie 2012, p. 121.

Ceremuș, iar coincidența câtorva fapte petrecute în aceste părți scoate în adevărata lumină acea continuitate istorică ce leagă pe om de pământ. În această privință se constată că, începând cu acei locuitori din epoca neolitică, de la care au rămas destule urme pe întreg spațiul locuit astăzi de poporul român, și dacii, continuatorii aceleiași rase neolitice, după cum dovedesc cercetările antropologice, precum și îngrămădirea carpiilor, o ramură a dacilor, în această regiune în luptele lor cu romanii, stăpânirea romană, apoi descălecatul politic al lui Dragoș și Bogdan, existența unei vechi familii voevodale românești în regiunea Șipenițului, ridicarea atâtor biserici și mănăstiri, până astăzi, neamul românesc are o puternică legătură cu pământul pe care-l locuiește și a fost puternic și numeros atât în trecut cât și în prezent. Bucovina este deci pământ românesc și vatră a poporului daco-roman cu aceeași continuitate istorică și politică⁵⁹.

Diversitatea problemelor abordate: forme și aspect geografic, urme preistorice ale viețuirii în spațiul carpato-nistreano-pontic, continuitatea istorică și politică pe întreg spațiul etnic românesc, „interpretarea antropogeografică” a Bucovinei (suprafață, ocupații, economie, demografie, așezări umane, locuința tradițională, obiceiuri și credințe, arta românească), analiza faptelor în interdependența lor se constituie într-un model de cercetare încă actual.

Tabloul toponimelor Bucovina (Bukowina, Bukovina), al variantelor și compuselor acestora, realizat de noi, mai sus, este în realitate – suntem convinși de acest lucru – mai larg și mai bogat.

⁵⁹ G. Nimigeanu, *Considerațiuni antropogeografice asupra Bucovinei*, în „Revista Bucovinei”, Cernăuți, anul II, nr. 10, octombrie 1943, p. 473–488. Retipărit în „Țara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni (VI), din care cităm aici, Cernăuți–Târgu-Mureș, Societatea Culturală „Arboroasa”, 1997, p. 8. Complementar, pentru o problemă învecinată, facem trimitere și la studiul nostru *Bucovina istorică. Aspecte istoriografice în lumina unor izvoare folclorice*, publicat în volumul *Bucovina istorică. Studii și documente*, Cuvânt-înainte de D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, București, Editura Academiei Române, 2007, p. 157–163: „Întreaga toponimie (hidronime și oiconime) din folclorul cercetat poartă amprenta conștiinței unității spațiului românesc: Dunăre, Nistru, Olt, Prut, Suceava; Baia Mare, Brașov, Buzău, Cernăuți, Dorohoi, Fălticeni, Galați, Iași, Timișoara. Este încă o dovadă că orizontul spiritual comun a fost consolidat permanent prin legături economice complementare cu Țara. Transcriem mai jos câteva exemple ilustrative: «Frunză verde peliniță, / Vin la neica-n grădiniță, / Vin la neica la izvoare / Să culegem lăcrimioare: / Tu să-mi pui în pălărie, / Eu la cheutoare ție. / Peste Prut în vadul rău / Face-s-ar un pod mereu / Să treacă și bun și rău, / Să trec eu cu puiul meu»; «Foaie verde trei masline, / Amară-i inima-n mine / Ca-ntr-un copil de trei zile. / Copilu plânge și-nceată, / Inima mea niciodată! / Copilu înceată de-a plânge, / Inima-n mine s-aprinde / Și n-are cine să mi-o stângă, / Nici Prutul cu apa sa / Nici Nistru nici Dunărea / Nu mi-o poate stâmpăra, / De friptă ce-i săleaca»; «Saleacu doruțul meu, / Cum trece el prin Bacău! / Dorul meu, unde se duce, / Are punte peste munte, / Dară mi-o spus niște unguneni / C-a fost ieri la Folticeni, / Și mi-o spus niște arnăuți / Că-o dormit la Cernăuți, / Și mi-o spus niște cucoane / C-o trecut dorul prin poame, / Și mi-o spus niște neveste / C-o trecut dor și mai ieste. / Și mi-o mai spus niște fete / Că l-o văzut prin pomete, / Și mi-o spus niște copile / C-o trecut dor, și mai vine»”. Cântecelile invocate sunt reproduse din culegerea coordonată de Matthias Friedwagner și Alexandru Voevidca, *Rumänische Volkslieder aus der Bukowina. Liebenslieder*, și publicată în 1940, în Germania, la Würzburg (p. 251, 404, 46–47).

Înțelegând toponimele ca „martori ai istoriei”⁶⁰, noi credem că aprofundarea cercetării pe teritoriul la care ne-am referit, prin studierea bogatului material toponimic pe care îl conservă mai ales documentele cartografice mai vechi, precum și extinderea investigației asupra spațiului neacoperit încă în totalitate (Ruthenia, Galiția de Răsărit și Galiția Occidentală, Malorusia), ar putea aduce în viitor date și informații noi, interesante, pentru o mai bună înțelegere și interpretare a faptelor istorice.

⁶⁰ Confer Ilie Dan, *Toponimie și continuitate în Moldova de nord*, p. 164. Lucrarea „pune în fața cercetătorului, fie el istoric, arheolog, folclorist, etnograf, dialectolog sau toponomast, probleme dificile, adesea controversate, aspecte neîntâlnite în alte regiuni ale țării și, implicit, dificultăți deosebite solicitând erudiție, echilibru și spirit analitic profund”. „Poate nicăieri ca în această zonă – precizează profesorul universitar ieșean Ilie Dan, originar din Bucovina – toponimia nu reflectă mai fidel «mozaicul» etno-lingvistic, expresie a unei împrejurări social-istorice și a unei «forma mentis» specifice” (*Ibidem*, p. 11, 12).